

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

8. Fortnuam atque fortuita, ob hominum occultas rerum causas ignorantium opinionem, ita dici, ratione autem Dei omnia prouidentis, nihil esse fortuitum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45653

stauerit: cur deniq; tam malam sortita sit potestatem, ut res cunctas ex libidine magis, quam ex vero celebret, obscuretq;. Hac, inquam, Philosophos inquirere oportuit potius, quam temere innocentem accusare Fortunam: qua, etiam si sit aliqua, nihil tamen afferri ab his potest, cur hominibus tam inimica sit, quam putatur. Itaq; ille omnes orationes, quibus iniquitatem fortune lacerant, suasq; virtutes contra fortunam superbissime iactant; nihil aliud sunt, quam deliramenta inconsiderate leuitatis. Quare non inuideant nobis, quibus aperuit veritatem DEVS: qui, sicut scimus nihil esse fortunam, ita scimus, esse prauum ac subdolum spiritum, qui sit inimicus bonis hostisq; iustitiae; qui contraria faciat, quam DEVS, cuius inuidia causam in secundo libro explicauimus. Hic ergo insidiatur vniuersis: sed eos, qui nesciunt DEVM, errore impedit; stultitiâ obruit, tenebris circumfundit, ne quis possit ad Diuini nominis peruenire notitiam; in quo vno & sapientia continetur & vita perpetua. Eos autem, qui DEVM sciunt, dolis & astutiâ aggreditur, ut cupiditate & libidine irretiat; ac peccati blandimentis deprauatos impellat ad mortem, vel, si dolo nihil profecerit, vi & violentiâ deicere conatur. Hic ergo humani generis, ab initio, deceptor homines inducit, ut Fortunam aliquid esse existiment, quod sit inuocandum; & dum bonos vexat, malos tanquam suos fouet, Fortunam, tanquam Numen inuexit. Diximus, quid non sit Fortuna.

VIII.

S. Augustin.
lib. quæst.
XCI.

Idem lib. 5.
de Ciuit. Dei.
cap. 1.
Aristot. 2.
Phys. c. 5.

S. Aug. 19
de Ciuit. c.
13.
Item lib. 5.
super Genes.
cap. 22.

Quid ergo tandem est Fortuna? Fortuna intelligenda est pro ijs rebus, ait D. Augustinus, quæ fortuito videmur accidere, non quia numen aliquod sit, cum hæc ipsa tamen, quæ fortuita videntur, causis occultis diuinitus dentur. Vnde etiam verba, quæ nemo potest auferre à consuetudine loquendi parata sunt, id est, Fortè, Fortasse, Fortitan, & Fortuito. Et alio loco: Secundum opinionem hominum, ea dicuntur esse fortuita, quæ vel nullas causas habent, vel non ex aliquo rationabili ordine venientes contingunt. Ab Aristotele Fortuna & Casus causa per accidens, vocantur, ratione hominum scilicet, qui causas illas ignorauerunt, aut non prospexerunt: ratione autem Dei viuientis & omnia videntis, nihil casu aut fortuito euenire potest: quia, eodem S. Patre teste, Prouidentia Dei summi, non fortuita temeritate, regitur Mundus. Nam, ut idem alibi disputat, cū extrema & exigua corpora à nutu & regimine Dei prouidentie tanta dispositione formentur, ut aliquando diligentius cogitata ineffabilem incutiant admirationis horrorem, & cum anima natura ratione corpori antecellat, quid est dementiùs, quam putare, nullum esse prouidentie iudicium, de moribus hominū:

cum in

cum in eorum carne tanta eius solertia clareant, & demonstrantur inditicia? Sed hic, vt in re obscura & magni momenti, clarum ac firmum fundamentum iaciamus, aliquantulum nobis Philosophandum est.

Ex Aristotelis igitur, ac vero Philosophorum sensu, *Fortuna & Casus* numero causarum efficientium accensentur; et si *causae per accidens* debeant appellari. Pone eundem & architectum & Musicum. Architectus est *causae per se* domus, Musicus dicitur *causae per accidens* domus eiusdem; quia ars canendi coniungitur plane per accidens cum arte aedificandi, in architecto: adeo vt per accidens Musicus aedificet. Potest tamen & solet contingere, vt duae causae inter se quidem per accidens coniungantur, effectum tamen per se producant coniunctae. Atque tunc dicuntur singulae, ratione illius effectus, *causae per accidens*, & *Fortuna* vel *Casus*. Sic, ad inuentionem thesauri, concurrunt & ille, qui thesaurum defodit, & ille qui effodiendo terram (agri alioqui colendi causa) thesaurum inuenit. at qui defodit, & qui effodit, singuli sunt *causae per accidens* inuentionis thesauri. Quare infossio, vel etiam effossio illa terrae *Fortuna*, vel *Casus* appellatur. Quod utique est ratione thesauri abscondentis, qui non voluit thesaurum ab altero inueniri; itemque etiam respectu thesauri inuenientis, qui agrum colere, non thesaurum inuenire intendit. At Deus intendit, vt vno thesaurum abscondente, & altero, alia de causa, terram fodiente, thesaurus & ab illo amitteretur, & ab isto reperiretur. Sic enim vtrique conducebat. Hoc igitur pacto, neque *Fortuna*, neque *Casus* erat; sed ratione amittentis, poena; ratione inuenientis, gratia. Disposuit ergo Deus, vt & infossio, & effossio concurrerent: qui concursus, aut quod complexum non est *Fortuna* aut *Casus*, sed est *causae per se*, cum infossionem thesauri, & effossionem terrae, eodem loco, inuentio thesauri necessario ac determinate sequatur; sicut ex igne calefactio. Quod si infra Deum foret aliqua naturalis quoque causa superior, quae vim haberet coniungendi has duas causas, defossionem scilicet vnus, & effossionem alterius, ex qua inuentio thesauri sequitur, tum non diceretur illa causa superior, *causae per accidens*, sed *causae per se*; quemadmodum, si quis duos habens famulos, Petrum & Paulum, iuberet Petrum defodere arcam auro plenam, & deinde Paulum iuberet inibi effodere terram, non diceretur ille Dominus casu thesaurum reperisse, aut bonam Fortunam habuisse;

IX.

Aristot. 2.
Phys. tex. 39.
Vide & 5.
Phys. tex. 57.